

CARTE: „Îngerul a strigat” de Fănuș Neagu

Scris de Horia Picu

Duminică, 20 Martie 2016 07:45 -

Am citit romanul acesta și am și acum impresia că simt intrându-mi în nări firișoare de nisip ridicate în aer în ținuturile Dobrogei. În plus, simt miros de pește și de Dunăre.

Personajele romanului merg

„Într-o chemare voluptoasă spre prăbușire.”

Locuitorii satului Plătărești, aflat lângă Dunăre, pleacă, în urma unor promisiuni de viață mai bună, în Dobrogea, unde realitatea nu prea seamănă cu visul frumos pe care și l-au imaginat.

Bărbații sunt mult mai creduli și dornici de aventură, femeile, mai potolite, mai năpăstioase

„La Dobrogea noastră, pământul așteaptă ca să băgăm plugul în el și tu umbli ca nebuna.”

Zice unul dintre personaje. La plecare, natura își arată, în felul ei, nemulțumirea...

„Dunărea era tulbure, în asfințit se rupeau felii de foc, mirosea a plop și a salcie, pământul se așternea întunecat spre fundul câmpiei, cerul sclipea înfășurat într-un abur de negură.”

Pământul făgăduit nu seamănă deloc cu cel lăsat în zona Brăilei.

„...parcă-i păcat, vere, să te muți de-aici. La noi, când vine primăvara, doar cioturile alea de vâslă din mâna lui Șorici nu înfloresc.”

Lumea satului descrisă de Fănuș Neagu e, așa cum știm, plină de superstiții și de încredere oarbă în supranatural

„Cică hoțu are iarba-fiarelor și două dește de mort descântate, le lipește pe ușă și ușa sare singură din fațani.”

Începe războiul. Unul dintre personaje, proaspăt căsătorit, îi scrie iubitei:

„Scumpa mea soție, mi-e dor de tine.”

Nimic nelalocul lor la aceste cuvinte. Intervenția naratorului după aceste frumoase și banale cuvinte de dragoste este dură, în multe cazuri adevărată, cu siguranță hazlie, sau, dacă ar trebui să spun totul mai pe scurt, se vede de la o poștă stilul lui Fănuș Neagu, care continuă fraza cu

„și așa mai departe, tot cu vorbe alese, că-n primu an de-nsurătoare, omu n-are pereche de fampit pe lume.”

Războiul mondial și foametea fac din sătenii plecați de bună voie din zona Brăilei în Dobrogea cea austeră vânătorii unor oameni dispăruți (și bogați) pentru a primi recompensa promisă de familii. Din nou, Fănuș Neagu e excepțional!

„Se mișcau în lunecări încete și focu lor în scădere, tremurat, vorbea de speranța răbdătoare și cruntă din inimile celor intrați pe apă să găsească morții și, o dată cu ei, norocu, suta de mii.”

„Îngerul a strigat” a fost scrisă în perioada 1961-1968. A aminti atunci într-un roman de Iisus era un act de curaj (aproape de neconceput). Fănuș Neagu, fin cunoscător al sufletului de țăran, e în suși fiind născut la țară, strecoară în roman un pasaj care probabil a scăpat miraculos de cenzură:

„Hai, încălță-te și du-te. În biserică și-n casa părintelui nu se intră desculț. Să luăm exemplu la domnu nostru Iisus Christos, care mergea tot timpul în sandale.”

Tot relația omului cu divinitatea, de data aceasta mult mai pastelat conturată de Fănuș Neagu, apare în următorul fragment:

„Luna e un vas cu lacrimi. Din marmură și din sticlă. Înăuntru sunt adunate lacrimile cu care Maria Magdalena l-a plâns pe Iisus Christos. Noaptea sunt sânge, adică lacrimi de căință.”

Zăpada nu-i la fel de-o parte sau de alta a Dunării. Nostalgia locurilor natale...

„Zăpada, așezată într-un strat gros de-o jumătate de metru, scăpărind într-un albastru trist pe toată întinderea bălții[...] ...privită de dincolo de Dunăre, zăpada avea culoarea mai caldă, mai odihnitoare, cel puțin așa gândea Neicu, care-și spunea că în sat zăpada căzând, se împachetează cu cărceii de fum prelinși din afatea boturi de horn[...] care acum se încrucișau prin aer îngroșând mult valul turbure al înserării.”

Sunt prezente în roman unele dintre multele fațete ale satului românesc din sud-estul țării, cu oameni buni, cu oameni răi, cum este Stan Vrajitoru, numit de toți Învierea

„ceea ce vrea să-nsemne, în limbajul hoților brăileni, profanator de morminte.”

Altul, supranumit Îngerul, pe numele său real Costică Banaurs, devenit inapt pentru continuarea serviciului militar (a fost mecanic de bord într-un avion militar), un individ după care întorceau capul toate femeile Brăilei, ba chiar admirat de toți locuitorii. Într-o brutărie e îmbrățișat de bucătar. Fănuș Neagu, e pur și simplu magnific!

„Binecuvântatul miros al pâinii curgea în stadă prin ușa larg deschisă, amestecându-se cu viscolul.”

De Bobotează, Îngerul e înjunghiat în Dunăre, unde se aruncase pentru tradiționala întrecere de recuperare a crucii. Atunci, Îngerul strigă

„cu un răcnet neomenesc:

-Fraților!... Talharii!...[...] iar apele îi trecură trupul înjunghiat sub podul de gheață al Dunării. Adică în fum și uitare. Sau în legendă.”

Autorul spune adevăruri crude.

„...eroul principal, Che Andrei, om vesel, îndatoritor, călare pe spinarea durerii, locuia gard în gard cu noi (a murit la vreo zece ani după apariția romanului meu, pe care l-a purtat multă vreme în buzunar). Am simțit nevoia s-aud în urechi mugetul Dunării în zătoane și am plecat la Brăila, apoi în sălbăticia nemuritoare a bălților, ducând cu mine duhul ierburilor și zâmbetul ironic al lui Che Andrei care era și-a rămas pentru mine simbolul visătorilor mereu în drum spre Nicăieri, frumoși în înfrângere dar niciodată înfrânți cu adevărat, deznădăjduiți și veșnic pe prag de petrecere sau de moarte. Vedeți, cartea mea miroase a țărani, a oameni din mahalale și cârciumi și deopotrivă a întâmplări regale și princiare.”

Spune Fănuș Neagu despre romanul său. Che Andrei spune că după război,

„Ai noștri sunt eroi, ai lor sunt eroi, pas să mă înțeleagă ceva bietu copil când se duce la școală.”

Lecția despre eroi continuă:

„Chiar și eu, dacă vrei să știi, sunt erou[...]. Da sunt erou viu, un fel de scuipat adică, fiindcă cei mai buni eroi sunt eroii morți, care nu cer de mâncare.”

Tot război, alt personaj, altă viziune:

„Ion Mohreanu încerca să intercepteze în zgomotele câmpiei semnele nevăzute ale fricii care se așezase în el.”

Dar Fănuș Neagu rămâne maestrul de necontestat al figurilor de stil. Exemple sunt destule în roman:

„În ușa se ivi Caramet, ruginit de lună.”

Caramet are o nevastă

„durdulie, cărnoasă, și-avea niște ochi[...] când se uita la tine parcă te plesnea o dogoare peste față, trebuia să ridici mâna ca să te ferești.”

Neprietenosul vânt al Dobrogei e personificat de autor în câteva cuvinte extrem de sugestive:

„Izgonit din înălțimi, vântu căzu pe pământ, zvârcolindu-se.”

Toată natura este personificată la Fănuș Neagu. Ce părere aveți de următorul fragment?

„Afară, vântul care peste zi bolborosise numa în buruieni, se ridicase și ieșise și luna. Plopii din marginea șoselei, gonind în două șiruri spre adâncul nopții, se zbuciumau în zarea scăldată într-o lumină cețoasă.”

O carte uimitoare prin felul cum a fost scrisă. O carte despre Dobrogea și Dunăre, inspirată de persoane cunoscute de autor care n-a făcut altceva decât folosindu-și harul, să le transforme în personaje. Dintre toate personajele, un loc special îl ocupă Che Andrei, despre care Fănuș Neagu spunea:

„Che Andrei care era și-a rămas pentru mine simbolul visătorilor mereu în drum spre Nicăieri, frumoși în înfrângere dar niciodată înfrânți cu adevărat, deznădăjduiți și veșnic pe prag de petrecere sau de moarte.”

Autorul spune - aproape profetic - într-un interviu:

„Cartea mea e, constat astăzi cu uimire, sortită să învingă timpul.”

Acum, pot spune că „Îngerul a strigat” o poruncă sfântă: un om poate deveni nemuritor dacă lasă o operă nemuritoare celor care se vor bucura de ea în veacul veacurilor. Constat cu

CARTE: „Îngerul a strigat” de Fănuș Neagu

Scris de Horia Picu

Duminică, 20 Martie 2016 07:45 -

plăcere că Fănuș Neagu a scris un roman care, nêndoios, aînvins timpul!